



Všem, kdo viděli filmovou adaptaci Potomků lidí režiséra Alfonso Cuaróna z roku 2006, nejspíš utkvěla v paměti jeho estetická stylizace Británie, která na svém úpadku stále nerozlišitelněji připomíná Třetí svět.

Autorka: Louise Perry

Realita společnosti s nízkou porodností

Dvě zřejmě nejvlivnější dystopická díla sklonku minulého století rozvíjejí podobný motiv: náhlý propad porodnosti. Kniha **Margaret Atwoodové** z roku 1985 *Příběh služebnice* – odehrává se v Americe počátku 21. století – představuje svět, kde blíže neurčená pohroma učiní drtivou většinu žen neplodnými. *Potomci lidí* (1996) **Phyllis Dorothy Jamesové** odehrávající se v Británii roku 2021 pracují s fiktivní katastrofou, která způsobila neplodnost u všech příslušníků mužského pohlaví.

Obě knihy napsaly ženy britského původu, matky a jsou plné křesťanských témat. Ani jedna z autorek nemohla tušit, že v době vzniku jejich děl započala porodnost v bohatších zemích planety svůj setrvalý a podle všeho nezadržitelný pokles. Nepochybně zasluhují uznání za předvídavost, s níž identifikovaly nízkou porodnost – namísto strachu z „**populační exploze**“ imaginace 60. a 70. let – jako zásadní politickou otázku blízké budoucnosti.

Vize Jamesové se ukázala jako relativně jasnozřivější, nejspíš proto, že Atwoodová se při budování svého dystopické vize neinspirovala v první řadě na Západě, ale revolucí v Íránu koncem 70. let. Jakkoliv se kostýmy z televizního zpracování románu staly oblíbenou

proprietou amerického „protitrumpovského odboje“, těžko můžeme při pohledu na nevelkou zbožnost Donalda Trumpa a vlastně i stále větší části amerického obyvatelstva brát vážněji jejich přepjatá varování před údajně nastupujícím neopuritanismem.

Problémy s plodností v naší společnosti samozřejmě mají daleko k fiktivním světům z imaginace Atwoodové či Jamesové. Skoro stejně daleko ale máme také k úrovni zajišťující zachování společnosti. Úhrnná plodnost (total fertility rate, TFR) v Anglii a Walesu se v roce 2022 propadla na **historické minimum** 1,49 a některé oblasti země se mohou v těchto veličinách porovnávat s Jižní Koreou. Ta se „pyšní“ nejnižší TFR na světě a tíživost tamní situace dobře ilustruje propočtení, že za každých sto dnes žijících Korejců se **narodí jen 4-7 praprapravoučat**, což by znamenalo snížení populace o 93 až 96 % za jediné století. Tím se nemohla pochlubit žádná válka ani epidemie v dějinách. Nežijeme sice zápletku *Potomků lidí*, ale nejsme úplně daleko.

Celou plejádu společenských jevů, které stále viditelněji můžeme pozorovat v (sub)kulturách stížených mizivou porodností, Jamesová předpověděla už před skoro třiceti lety. Všichni čtenáři románu si jistě vybaví naprosto bizarní obsesi většiny obyvatel knižní Británie 20. let tohoto století svými domácími mazlíčky. Stejně jako dnešní bezdětní vozí dnes své pejsky a kočky v kočárcích, vyšňořují je do oblečků a vytvářejí jim účty na Instagramu, i hrdinové Jamesové se chovají ke zvířatům, nejčastěji kočkám, jako k náhradním dětem.

Položení anglikánští vikáři dokonce některým mazlíčkům dopřávají křest. Odvrátí církev od ortodoxní tradice tváří tvář pohromě lze považovat za další zásah autorky takřkajíc do černého. „Kolem poloviny 90. let,“ říká vypravěč, „se oficiální církev, hlavně ta anglikánská, odvrátila od teologie hříchu a spásy ve prospěch doktríny méně přísné: korporátní společenské zodpovědnosti spojené se sentimentálním humanismem.“ Nezní to náhodou povědomě?

Podobně jako **Mary Harringtonová**, i Jamesová předpověděla, že sex bez možnosti reprodukce snižuje jeho přitažlivost. Přes veškeré pokusy o dobrodružné ozvláštňování tak nakonec její hrdinové pozbyvají zájmu o sex jakéhokoliv druhu. Tak trochu jako naše vlastní **sexuální recese** ve vyspělých zemích.

V něčem se Jamesová pochopitelně se skutečným vývojem rozchází, hlavně proto, že popisuje cestu, po níž se Británie (zatím) v reakci na politické a hospodářské problémy spojené s poklesem porodnosti nevydala. Její imaginární budoucnost nezní nijak neuvěřitelně a najdeme i jisté paralely se současnou Británií. Stejně jako však Margaret Atwoodová ve skutečnosti pracovala jako s předlohou pro svou dystopii s Íránem, napadá mě, zda Jamesová (snad nevědomky) nemyslela na bohaté dálněvýchodní země jako **Japonsko** či **Jižní Korea**, kterým se alespoň zatím daří vypořádávat navzdory **nízké porodnosti** s ekonomickým poklesem mnohem zdárněji než jejich evropským protějškům.

Všem, kdo viděli filmovou adaptaci *Potomků lidí* režiséra Alfonso Cuaróna z roku 2006, nejspíš utkvěla v paměti jeho estetická stylizace Británie, která na svém úpadku stále

nerozlišitelněji připomíná Třetí svět. Ve filmu je tak Británie roku 2027 (o něco později než v knize) sešlá, plná násilí a neschopná udržet funkční základní infrastrukturu. Londýn plný tuk-tuků vizuální zkratkou ukazuje město nově náležící do Třetího světa: tuk-tuky jsou velice oblíbeným dopravním prostředkem v chudých zemích, nejen proto, že se vyrábí mnohem levněji než auta, ale obejdou se také bez nákladné infrastruktury, jako jsou asfaltované cesty.

Mexický režisér se ovšem předlohy nadržuje: Jamesová vidí sice upadající, ale přinejmenším ve větších městech mnohem bezpečnější a pohodlnější Británii než je ta skutečná. Autoritářská vláda, v čele se Správcem Anglie, se rozhodla zaručit „spořádanou Anglii“, tak aby „naše plémě odešlo důstojně“.

Tvrdý a nízkonákladový trestní soudní systém využívá vězeňskou kolonii na ostrově Man, kde je trestancům ponechána značná míra samosprávy. V knize je toto opatření opakovaně kvitováno jako jeden z nejoblíbenějších Správcových kroků, díky němuž zločin z měst takřka vymizel.

Velká část knihy se odehrává v rodném městě Jamesové Oxfordu a její údajně dystopické vize města působí při pohledu na jeho dnešní podobu mírně řečeno zvláště. Protagonista Theo, akademik středního věku, žije sám v pětipodlažní budově na ulici sv. Jana, v nemovitosti, jejíž cena by se dnes počítala v milionech liber. Obyvatelé města si krátí čas na veřejných golfových hřištích nebo večerních kurzech viktoriánské literatury. Jejich stále prázdnější, melancholický Oxford je ovšem také cenově dostupný a bezpečný.

Ve skutečném Oxfordu 20. let, kde jsem donedávna žil, se podíl výtěžků a cen nemovitostí často pohybuje na předních místech nejméně dostupných lokalit v zemi, přestože město sužuje bezdomovectví a drobný zločin (hlavně krádeže kol). Na východě města přes dvacet let celkem nerušeně působil „groomingový“ gang Pákistánců, kteří sexuálně zneužívali desítky dospívajících a mladých bělošských anglických děvčat, zatímco **policie a úřady nečinně přihlížely**. Podobné skupiny zločinců byly odhaleny i v nedalekých městech Banbury nebo Aylesbury a je vysoce pravděpodobné, že řada z nich v oblasti zůstává nerozkryta.

Před několika měsíci procházela jedna má kamarádka Univerzitním parkem přímo v centru města, když jednoho tamního bezdomovce se silným cizím přízvukem popadla utkvělá myšlenka, že její jednoroční syn mu něco ukradl, a tak vyděšenou matku s malým dítětem začal honit po parku. Naštěstí jí pomohl kolemjdoucí a tak kromě šoku nedošlo k žádné újmě. Ale policie samozřejmě neudělala nic a agresivní bezdomovec zůstává na ulici, takže moje kamarádka se bojí chodit sama do parku. Proč není muž ve vězení nebo psychiatrické léčbě? Proč je vůbec v Británii?

Atwoodová i Jamesová se ve svých představách o společenství sužovaném nízkou porodností dopouštějí téhož omylu: jsou přesvědčeny, že tváří tvář takovéto výzvě by vládnoucí elita provedla ostrý obrát doprava.

V Británii jsme ve skutečnosti svědky trendu zcela opačného. Jakkoliv někteří levicovní kritici

hovoří o současné konzervativní vládě jako o víc pravičáckých nacistech, Ed West **snáší hojně doklady o opaku:**

Imigrace je zdaleka nejočividnější oblastí, kde vláda Borise Johnsona i jeho nástupců tíhnou k liberalismu až radikálnímu. Britskou společnost ale směřují k liberalismu i dalšími, menší pozornost poutajícími opatřeními: rozvod bez dokazování zavinění, legalizace domácího použití potratové pilulky a dokonce i znemožnění modliteb před klinikami plánovaného rodičovství.

Nezapomínejme ani opatření z kategorie „stát coby starostlivá maminka“, typicky spojová s levicí, jako je zákaz plastových brček, uvádění počtu kalorií na jídelních lístcích nebo nedávné zákazy vapování. Můžete si o nich myslet cokoliv, ale o tradičně pravicovou politiku se rozhodně nejedná.

To vše ruku v ruce s **nejvyšší mírou zdanění od 2. světové války**, v samotném **Whitehallu vkořeněnou kulturou DEI** (Diversity, Equity, Inclusion) a trestním soudnictvím ještě mnohem benevolentnějším, než si veřejnost připouští. Jak jsem **napsal zkraje roku** pro *The Spectator*:

The Telegraph v nedávné době získal data na základě zákona o svobodném přístupu k informacím, která podpořila zveřejněné informace. Je z nich patrné, že provinilci často nasbírají ohromující sbírku odsouzení, než se konečně dostanou za mříže: řada z nich má za sebou 50 usvědčení za krádeže, 25 za napadení, dvě desítky drogových prohřešků nebo třeba osm za nedovolené ozbrojování (nožem). Za poslední tři roky uniklo pobytu za mřížemi 10 400 „superproduktivních“ zločinců, každý usvědčený a odsouzený za více než 50 trestných činů. Spousta zločinců se tak dnes musí hodně snažit, aby se vůbec podívala na vězení zevnitř.

Politická rozhodnutí jsou s kolabující porodností spojena v různé míře a různými způsoby. Někdy se jedná o celkem jasnou kauzalitu: daně jsou vysoké, jelikož máme ve společnosti hodně starobních důchodců a nedostatek lidí v produktivním věku; imigrace je pádivá, protože vláda nadšeně dováží pečovatelky a zdravotnický personál ze zemí Třetího světa, aby domácí zaměstnanci byli nuceni spokojit se s nižšími mzdami, a tak se snížily náklady. Podobně bude mít země se stále méně příznivým indexem závislosti mimo jiné méně volných prostředků k posílení kriminálního systému.

Jiné důvody britského úkroku doleva jsou spjaty s našimi demografickými potížemi poněkud komplexnějším způsobem. V *Potomcích lidí* Jamesová popisuje snahu země o zachování svého dědictví navzdory rychle se blížícímu konci dějin lidstva samého:



DÉLSKÝ POTÁPĚČ

Pečlivě uskladňujeme naše knihy a rukopisy, slavné obrazy, hudební skladby i nástroje, artefakty.

V naší realitě se ovšem odehrává pravý opak: ničí se sochy, z muzejních sbírek mizí artefakty a kdysi uctívání velikáni dějin postupně mizí v paměťových děrách.

Patrné jsou tu dvě hlavní příčiny. Stále početnější část britského – a platí to vlastně pro celý Západ – obyvatelstva nemá žádné pokrevní pouto k lidem, kteří toto dědictví vytvořili a nejeví ani větší zájem si nějaké kulturní pouto vytvořit. Překrásné smýšlení W. E. B. Duboise z *Duší černého lidu* dnes mírně řečeno vyšlo z módy:

Sedím vedle Shakespeara a on se ani nehne. Přes hranice barvy jdu ruku v ruce s Balzacem a Dumasem, kde usměvaví muži a vlídné ženy lадně kloužou překrásnými sály. Z potměných jeskyní, natažených mezi zemitým světem a hvězdnatým nebem, přivolávám Aristotela, Aurelia a každou duši, po níž zatoužím – a ony přicházejí laskavě, bez stopy pohrdání a povýšenosti.

Současné *woke* studentstvo by povětšinou Duboisovi doporučilo, aby „dekolonizoval své myšlení“.

Druhá čelní příčina odvržení západních kulturních dějin zdaleka není tak průzračná. Snad je to pozbytím víry, možná se dokonce blížíme konci našeho civilizačního cyklu, na každý pád současní obyvatelé Západu nemají příliš rádi sebe ani svou kulturu. Nechtějí se reprodukovat kulturně – ani biologicky. Pozorujeme obrovskou ztrátu víry a pokles porodnosti i obrat k levici jsou nejspíš dvojím vyjádřením tohoto deficitu.

Četba *Potomků lidí* v současné Británii může bolet, protože její hrdinové, přestože čelí bezprecedentní katastrofě, tento sebe záhubný impulz nesdílejí. Chtějí mít děti, chtějí zachovat svou kulturu. Jejich vláda se s plnou vážností stará o jejich bezpečí a pohodlí. A co ta naše?

Když jsem četl, jak Jamesová popisuje opuštěný venkovský kostel, mezi jehož lavicemi žije divoká zvěř a jeho vikář je dávno po smrti, bylo to jako sypat sůl do rány. Církevní správa spočítala, že jen za poslední desetiletí **zavřelo své brány přes dva tisíce kostelů**. Některé byly přestavěny na byty, z jiných se staly mešity. Další byly úplně opuštěny. Rozdíl mezi fikcí Jamesové i Atwoodové a naší realitou spočívá v původu krize: jejich leží vně lidí, ty naše nikoliv. Způsobujeme si ji sami.

Úvaha Louise Perryové **‘The Children of Men’ is starting to look utopian** vyšla na stránkách Maiden Mother Matriarch 16. března 2024.